

організаційних підходів щодо обліку кредитних операцій банку під заставу цінних паперів (репо);

— у розділі «Процедури звірки й контролю (операцій, звітності тощо)» потрібно висвітлювати порядок застосування процедур внутрішнього бухгалтерського й адміністративного контролю застав, гарантій, поручительств за активними кредитними операціями;

— розділ «Порядок реєстрації договорів» має містити опис порядку реєстрації договорів застави, іпотеки, гарантії, поручительства.

Отже, зазначені аспекти організації й методики обліку забезпечення активних кредитних операцій мають розкриватися в обліковій політиці банку за встановленими НБУ складовими. Також доцільно передбачити розкриття інформації щодо забезпечення кредитних операцій за приміткою до річної фінансової звітності банку «Облікова політика», що сприятиме підвищенню якісних характеристик пакету річної фінансової звітності банку.

Література

1. Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України, затверджене постановою Правління НБУ від 30.12.1998 р. №566. [Електронний ресурс]. — Режим доступу:// <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджене постановою Правління НБУ від 06.07.2000 № 279. [Електронний ресурс]. — Режим доступу:// <http://zakon.rada.gov.ua>

Ларікова Т. В.,

*канд. екон. наук, старший викладач кафедри обліку
в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ БАНКОМ

Успіх діяльності банківських установ залежить від ефективної системи управління. Однією із основних складових системи управління є планування діяльності банку. Процес планування зорієнтований на визначення перспективних напрямів роботи банку, вироблення шляхів досягнення поставленої мети, прогнозування видів та обсягів ресурсів, необхідних для виконання завдань і прийняття управлінських рішень.

Банківською практикою визначено три основні види планування: стратегічне планування; тактичне планування; оперативне па-

нування. Оперативне планування трактується як бюджетування, що відображає поточну ситуацію у банку і план на наступний рік.

Вчені визначають бюджетування як процес планування майбутніх операцій банку та оформлення їх у вигляді бюджетів. На думку практиків, бюджетування є управлінською системою, яка призначена для внутрішніх користувачів, що базується на складанні і виконанні бюджету банку.

Загалом, основна мета системи бюджетування полягає у формуванні різних видів бюджетів для потреб управління. Поняття «бюджет» неоднозначно та всебічно тлумачиться різними вченими.

Окремі визначення свідчать про беззаперечну цінність бюджетів у діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Більшість авторів вважають, що бюджети — це плани доходів і витрат за різними напрямками діяльності. Для комплексної картини діяльності банку на перспективу такої інформації недостатньо. Тому бюджет визначається як план майбутніх банківських продуктів і послуг, що включають доходи і витрати, прибутки і збитки, активи і пасиви, що формуються за кожним структурним підрозділом банку.

Процес бюджетування базується на фінансовій структурі банку, яка забезпечує взаємозв'язок його структурних підрозділів через відповідальних осіб за їх діяльність. Загалом, структурні підрозділи поділяються на центри обліку та центри обслуговування і підтримки.

За кожним структурним підрозділом складаються бюджети. Основна увага приділяється діяльності центрів обліку, які поділяються на центри доходів, центри витрат і центри прибутку. По суті формуються бюджети доходів і витрат за кожним структурним підрозділом.

У сучасній економічній літературі розглядають різні види бюджетів. Виділяють фінансові бюджети, які включають інформацію про фінансово-економічний стан банку: бюджет доходів і витрат, бюджет активів і пасивів і бюджет руху грошових коштів. Такі бюджети відображають інформацію по діяльність банку загалом.

Для оцінки і прогнозу ефективності діяльності структурних підрозділів складають такі види бюджетів:

- головний бюджет діяльності структурних підрозділів;
- фінансові бюджети;
- операційні бюджети;
- допоміжні бюджети.

Основна мета полягає у формуванні головного бюджету, який складається на базі даних фінансових, операційних і допоміжних бюджетів за кожним структурним підрозділом банку.

Багатовекторність механізму бюджетування значною мірою ускладнює процес бюджетування, зумовлюючи потребу у взаємодії окремих методів бюджетування.

Найчастіше у банківській практиці використовують два методи бюджетування: «згори вниз» (top-down) і «знизу вгору» (bottom-up); комбінований метод.

Метод «згори вниз» передбачає єдиний процес таких послідовних дій: спочатку визначаються бюджетні цілі для банку, далі на базі їх даних формуються бюджети структурних підрозділів банку.

Метод «знизу вгору» передбачає формування бюджетів структурних підрозділів, які складають основу бюджетів банку. Технологічно це відбувається шляхом збору і обробки бюджетної інформації, що поступає від виконавців і керівників низового рівня до керівників вищого рівня управління банком.

Комбінований метод передбачає, що керівництво доводить до начальників структурних підрозділів цільові показники та ресурсні обмеження, на основі яких останні складають бюджети і подають їх на затвердження вищому керівництву.

Кожен із методів має свої переваги і недоліки. Найбільш оптимальним варіантом бюджетування є комбінований метод, оскільки він поєднує переваги першого та другого методів.

Застосування механізму бюджетування підвищить якість управління банківською діяльністю, дозволить оптимально використати можливості і перспективи, а також забезпечить ефективне використання внутрішніх ресурсів.

Павелко О. В.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

ОСНОВНІ ЗАСОБИ БАНКІВ: ОБЛІКОВА ТА ПОДАТКОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ, ВИЗНАННЯ, ОЦІНКА І КЛАСИФІКАЦІЯ

Методичні засади облікової інформації про операції з основними засобами банків регулює *Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України*, що затверджена постановою Правління НБУ від 20.12.2005 р. № 480. Згідно з п.1.4 зазначеної інструкції *основні засоби* — матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для